



Δικαστήριο
της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Έκθεση που υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, του
κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) 2015/2422 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του
Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την τροποποίηση του
πρωτοκόλλου αριθ. 3 περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της
Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Εισαγωγή

Στις 16 Δεκεμβρίου 2015 ο νομοθέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέσπισε σημαντική μεταρρύθμιση της δικαιοδοτικής δομής της Ένωσης, αποφασίζοντας τον διπλασιασμό, σε τρία διαδοχικά στάδια, του αριθμού των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου και τη μεταβίβαση στο δικαιοδοτικό αυτό όργανο, από την 1η Σεπτεμβρίου 2016, της αρμοδιότητας εκδικάσεως σε πρώτο βαθμό των διαφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπαλλήλων της, την οποία ασκούσε μέχρι τότε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης. Όπως επισημαίνεται στην πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2015/2422¹, η χρήση της προβλεπόμενης από τις Συνθήκες δυνατότητας αυξήσεως του αριθμού των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου θεωρήθηκε πρόσφορο μέτρο για τη μείωση, σε σύντομο χρονικό διάστημα, τόσο του όγκου των εκκρεμών υποθέσεων όσο και της υπερβολικής διάρκειας των διαδικασιών ενώπιον του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναγνώρισαν τις προκλήσεις που συνδέονται με τη συνεχή αύξηση του αριθμού των υποθέσεων ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης και την ολοένα μεγαλύτερη πολυπλοκότητά τους, παρέχοντας στο Γενικό Δικαστήριο τα αναγκαία μέσα για ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

¹ Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2015/2422 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την τροποποίηση του πρωτοκόλλου αριθ. 3 περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ L 341 της 24ης Δεκεμβρίου 2015, σ. 14).

Ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να διασφαλίσει την αποτελεσματική παρακολούθηση της μεταρρυθμίσεως αυτής και των αποτελεσμάτων της, από άποψη τόσο δημοσιονομική, όσο και οργανωτική, διαρθρωτική και δικονομική. Προς τούτο, το Δικαστήριο κλήθηκε να υποβάλει δύο εκθέσεις προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή: μία πρώτη έκθεση, το αργότερο έως τις 26 Δεκεμβρίου 2017, σχετικά με ενδεχόμενες αλλαγές στην κατανομή, μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων· μία δεύτερη έκθεση, μετά από τρία έτη, σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του Γενικού Δικαστηρίου και, ειδικότερα, με την αποδοτικότητα του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου, την αναγκαιότητα και την αποτελεσματικότητα του διπλασιασμού του αριθμού των μελών του, τη χρησιμοποίηση και την αποτελεσματικότητα των διατεθέντων πόρων και την περαιτέρω δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων ή την εφαρμογή άλλων διαρθρωτικών αλλαγών².

Με το παρόν έγγραφο, το Δικαστήριο ανταποκρίνεται στην πρώτη από τις δύο αυτές προσκλήσεις. Σε αυτό θα εξεταστούν όλες οι παράμετροι που πρέπει να συνεκτιμηθούν στο πλαίσιο της προβληματικής σχετικά με το ενδεχόμενο μεταβιβάσεως στο Γενικό Δικαστήριο μέρους της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, αφού προηγουμένως υπομνησθεί το νομικό πλαίσιο και η γενικότερη συγκυρία στην οποία εντάσσεται ο προβληματισμός αυτός.

Νομικό πλαίσιο και γενικότερη συγκυρία

Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα επισημάνει τόσο στη νομολογία του όσο και στο πλαίσιο των τακτικών επαφών του με τα δικαστήρια των κρατών μελών ότι η προδικαστική παραπομπή αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης³. Πρόκειται για τον μηχανισμό που διασφαλίζει την ενιαία ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης μέσω της παραπομπής, από τα δικαστήρια των κρατών μελών, ερωτημάτων σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου αυτού ή με το κύρος πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης⁴. Μολονότι αρχικώς η χρήση του μηχανισμού αυτού από τα δικαστήρια των κρατών μελών ήταν περιορισμένη, η κατάσταση έχει στις μέρες μας μεταβληθεί ριζικά: τα εθνικά δικαστήρια δεν διστάζουν πλέον να

² Βλ., συναφώς, άρθρο 3 του προπαρατεθέντος κανονισμού, το οποίο διευκρινίζει ότι οι εκθέσεις συνοδεύονται, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, από τα αναγκαία νομοθετικά αιτήματα για την τροποποίηση του Οργανισμού.

³ Γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 176.

⁴ Εξάλλου, ο ως άνω σκοπός αυτός τονίζεται στα κείμενα που απευθύνονται στα δικαστήρια αυτά, δεδομένου ότι υπόμνησή του γίνεται ήδη στο πρώτο σημείο των Συστάσεων προς τα εθνικά δικαστήρια, σχετικών με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (EEEE C 439 της 25ης Νοεμβρίου 2016).

υποβάλλουν στο Δικαστήριο όλο και περισσότερες αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως επί ευρύτατου φάσματος τομέων⁵.

Η αρμοδιότητα προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, η οποία προβλέπεται κατ' αρχήν στο άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και εξειδικεύεται στο άρθρο 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ασκείται σήμερα αποκλειστικά από το Δικαστήριο.

Δεν είναι η πρώτη φορά που συζητείται το ενδεχόμενο αναθέσεως ορισμένων προδικαστικών υποθέσεων στο Γενικό Δικαστήριο. Το ζήτημα τέθηκε πριν από σχεδόν είκοσι έτη με αφορμή τη σημαντική αύξηση του φόρτου εργασίας των δύο δικαιοδοτικών οργάνων, η οποία συνέπεσε με την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, με την πρόσφατη τότε έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ και με την προετοιμασία μιας άνευ προηγουμένου διεκδίκησης της Ένωσης, ενώ στα έγγραφα και στα κείμενα συμβολής του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου προς τη Διακυβερνητική Διάσκεψη γινόταν ρητή αναφορά σε τέτοια δυνατότητα, ως μία από τις πιθανές λύσεις του προβλήματος της σωρεύσεως υποθέσεων, από κοινού με άλλα μέτρα όπως η μεταφορά στο Γενικό Δικαστήριο νέων κατηγοριών υποθέσεων ευθειών προσφυγών, η ίδρυση τμημάτων προσφυγών δικαιοδοτικού χαρακτήρα ή το φιλτράρισμα των αναίρέσεων⁶. Η δυνατότητα αυτή αποτυπώθηκε στις Συνθήκες, δεδομένου ότι κατά το άρθρο 256, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «[το] Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων, τα οποία του υποβάλλονται δυνάμει του άρθρου 267, σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον Οργανισμό»⁷. Επομένως, εφόσον παραστεί ανάγκη, μπορεί, με τροποποίηση του Οργανισμού, να απονεμηθεί στο Γενικό Δικαστήριο μέρος της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων.

⁵ Βλ., συναφώς, τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα τα οποία δημοσιεύονται στις ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων του θεσμικού οργάνου, καθώς και τον πίνακα που προσαρτάται στην παρούσα έκθεση, ο οποίος αφορά τις εισαχθείσες υποθέσεις κατά το πρώτο δεκάμηνο του 2017. Επί 628 νέων υποθέσεων, 455 ήταν προδικαστικές, όπερ αντιστοιχεί σε ποσοστό άνω του 72 % του συνόλου των υποθέσεων που εισήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Εδώ και αρκετά έτη, η αναλογία των προδικαστικών ερωτημάτων κυμαίνεται μεταξύ των δύο τρίτων και των τριών τετάρτων του συνολικού αριθμού των υποθέσεων ενώπιον του Δικαστηρίου.

⁶ Βλ., συναφώς, το έγγραφο προβληματισμού σχετικά με «[τ]ο μέλλον του δικαιοδοτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης», το οποίο διαβιβάστηκε στο Συμβούλιο τον Μάιο του 1999, καθώς και τη συμβολή που απηύθυναν στη Διακυβερνητική Διάσκεψη το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο ένα έτος αργότερα (τον Απρίλιο του 2000).

⁷ Βλ. άρθρο 225 ΕΚ, το κείμενο του οποίου επαναλαμβάνεται αυτούσιο, με αλλαγές ορολογικής μόνο φύσεως, στο ισχύον άρθρο 256, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

Μέχρι σήμερα όμως δεν έχει γίνει χρήση της δυνατότητας αυτής. Κατά τα πρώτα χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ, την 1η Φεβρουαρίου 2003, της Συνθήκης της Νίκαιας, προτεραιότητα δόθηκε, ειδικότερα, στην ίδρυση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και στη μεταφορά στο Γενικό Δικαστήριο όλων των προσφυγών ακυρώσεως και των προσφυγών λόγω παραλείψεως οι οποίες εκδικάζονταν έως τότε από το Δικαστήριο, με την εξαίρεση ορισμένων κατηγοριών προσφυγών που αφορούν διαφορές μεταξύ των θεσμικών οργάνων ή που ασκούνται από κράτη μέλη κατά πράξεων του νομοθέτη της Ένωσης. Οι προδικαστικές παραπομπές παρέμειναν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου το οποίο έχει έκτοτε θεσπίσει σημαντικές τροποποιήσεις του κανονισμού διαδικασίας του – και έχει επίσης λάβει διάφορα μέτρα εσωτερικής οργάνωσης– που είχαν αξιοσημείωτα αποτελέσματα τόσο ως προς τον αριθμό των υποθέσεων που περατώνονται όσο και ως προς τη μέση διάρκεια εκδικάσεως των υποθέσεων, η οποία αποτελούσε ένα από τα κύρια σημεία προβληματισμού στις προαναφερθείσες συζητήσεις σχετικά με το μέλλον της δικαιοδοτικής δομής της Ένωσης.

Η πρόσκληση του νομοθέτη, στην οποία ανταποκρίνεται η παρούσα έκθεση, εντάσσεται σε συγκυρία εντελώς διαφορετική από εκείνη των αρχών της δεκαετίας του 2000. Ενώ το 2003 η μέση διάρκεια της διαδικασίας επί προδικαστικών υποθέσεων ήταν 25,5 μήνες, το 2016 είχε μειωθεί σε 15 μήνες και, λαμβανομένου υπόψη του δικονομικού και γλωσσικού καθεστώτος που ισχύει για την κατηγορία αυτή υποθέσεων, προσεγγίζει μάλλον την ελάχιστη εφικτή διάρκεια. Η μείωση αυτή του απαιτούμενου χρόνου επιτεύχθηκε, μολοντί συγχρόνως σημειώθηκε πολύ σημαντική αύξηση του αριθμού των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως προς το Δικαστήριο, η οποία υπερβαίνει την αναλογία της αύξησεως του αριθμού των κρατών μελών (και των δικαστών του Δικαστηρίου). Ειδικότερα, ενώ το 2003 υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο από τα δικαστήρια των δεκαπέντε κρατών που αποτελούσαν τότε την Ευρωπαϊκή Ένωση 210 αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, το 2016 οι αιτήσεις από τα δικαστήρια των εικοσιοκτώ κρατών μελών ήταν 470, ήτοι υπερδιπλάσιες των προδικαστικών παραπομπών που είχαν γίνει πριν από δεκατρία έτη και πάνω από τα δύο τρίτα του συνόλου των υποθέσεων που εισήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Συνεπώς, η αυξητική αυτή τάση, η οποία επιβεβαιώνεται από τα πλέον πρόσφατα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα⁸ και η οποία κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστεί, λαμβανομένης υπόψη της εντεινόμενης δραστηριότητας του νομοθέτη της Ένωσης και, ιδίως, της συστάσεως της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁹, καθιστά αναγκαίο τον προβληματισμό σε βάθος σχετικά με τον βέλτιστο τρόπο εκδικάσεως της κατηγορίας αυτής υποθέσεων και αποτελεί αφορμή να

⁸ Βλ. τα στοιχεία που περιέχει ο πίνακας που προσαρτάται στην παρούσα έκθεση.

⁹ Βλ., συναφώς, τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (ΕΕ 2017, L 283, σ. 1).

τεθεί εκ νέου το ζήτημα της μεταβιβάσεως στο Γενικό Δικαστήριο μέρους της αρμοδιότητας προς εκδίκαση προδικαστικών υποθέσεων.

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της αναθέσεως στο Γενικό Δικαστήριο ορισμένων προδικαστικών παραπομπών

Εκ πρώτης όψεως και από ποσοτική μόνο σκοπιά, είναι αυτονόητο ότι η μεταβίβαση στο Γενικό Δικαστήριο της αρμοδιότητας να αποφαινεται επί προδικαστικών ζητημάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς τους οποίους θα καθορίσει ο Οργανισμός θα έχει ως αυτόματη συνέπεια την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μεταβίβαση αυτή αρμοδιότητας δεν θα επηρεάσει τη δυνατότητα του Γενικού Δικαστηρίου να εκδικάζει τις υποθέσεις που εμπίπτουν ήδη στην αρμοδιότητά του, δεδομένου ότι ο αριθμός των μελών του τού δίνει πλέον τη δυνατότητα όχι μόνο να περατώσει τις εκκρεμείς υποθέσεις, αλλά επίσης να εκδικάζει απρόσκοπτα όλες τις υποθέσεις που άγονται ενώπιόν του¹⁰.

Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η μεταρρύθμιση της δικαιοδοτικής δομής είναι ακόμη σε εξέλιξη και δεν έχουν διαφανεί ακόμη όλα τα αποτελέσματά της, σε μία συγκυρία που χαρακτηρίζεται, επίσης και για το Γενικό Δικαστήριο, από σημαντική αύξηση των εισαγόμενων και εκκρεμών υποθέσεων¹¹. Επιπλέον, η υπό εξέταση μεταβίβαση αρμοδιότητας δεν στερείται μειονεκτημάτων.

Η μεταφορά στο Γενικό Δικαστήριο μέρους των προδικαστικών παραπομπών θέτει καταρχάς το ζήτημα ποιοι θα είναι οι «συγκεκριμένοι τομείς» που θα του ανατεθούν. Εκ πρώτης όψεως, το εγχείρημα αυτό φαίνεται μάλλον εύκολο αφού έγκειται απλώς στον προσδιορισμό εκείνων των τεχνικών τομέων που παρουσιάζουν ορισμένη εγγύτητα με τις διαφορές που εκδικάζει το Γενικό Δικαστήριο, για τους οποίους υπάρχει πλούσια και πάγια νομολογία και οι οποίοι αντιστοιχούν σε μεγάλο όγκο υποθέσεων για το Δικαστήριο. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να αναφερθούν τα τελωνειακά ή δασμολογικά ζητήματα ή τα ζητήματα που συνδέονται με την κοινωνική ασφάλιση ή την έμμεση φορολογία. Το Δικαστήριο θα μπορούσε κατ' αυτόν τον τρόπο να επικεντρωθεί στους τομείς που θεωρούνται «ουσιώδεις», όπως η ιθαγένεια της Ένωσης, ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η εσωτερική αγορά ή η οικονομική και η νομισματική ολοκλήρωση.

¹⁰ Κατά τον χρόνο καταρτίσεως της παρούσας εκθέσεως, το Γενικό Δικαστήριο αποτελούνταν από 46 δικαστές. Εκκρεμεί ακόμη ο διορισμός ενός δικαστή στο πλαίσιο του πρώτου σταδίου της μεταρρυθμίσεως της δικαιοδοτικής δομής που ψηφίστηκε το 2015, ενώ, στο πλαίσιο του τρίτου σταδίου, θα προστεθούν την 1η Σεπτεμβρίου 2019 εννέα επιπλέον δικαστές και ο συνολικός αριθμός των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου θα ανέλθει σε 56 (ο αριθμός αυτός θα μειωθεί σε 54 σε περίπτωση εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση).

¹¹ Κατά το πρώτο δεκάμηνο του τρέχοντος έτους, στο Γενικό Δικαστήριο εισήχθησαν 799 νέες υποθέσεις και, στις 31 Οκτωβρίου 2017, ενώπιόν του εκκρεμούσαν συνολικά 1535 υποθέσεις.

Η πραγματικότητα είναι εντούτοις πολύ πιο περίπλοκη. Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως ενδέχεται να αφορούν τόσο τεχνικά ζητήματα όσο και την ερμηνεία θεμελιωδών διατάξεων των Συνθηκών ή ορισμένης νομοθετικής πράξεως. Αντιστρόφως, αιτήσεις φαινομενικά ασήμαντες ή τεχνικές μπορεί να εγείρουν ζητήματα αρχής ή γενικότερης σημασίας, που συνδέονται με το όργανο που υπέβαλε την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ή με το αντικείμενο της αιτήσεως αυτής, για τα οποία επιβάλλεται η έκδοση αποφάσεως του Δικαστηρίου επί ζητήματος αρχής¹². Η, μερική έστω, μεταβίβαση της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων στο Γενικό Δικαστήριο επιβάλλει ως εκ τούτου την εξέταση του ενδεχομένου λήψεως συγκεκριμένων μέτρων για την εφαρμογή του άρθρου 256, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο να υπάρξουν διαφορετικές προσεγγίσεις επί των ζητημάτων αυτών, όπερ θα έπληττε την ασφάλεια δικαίου και την εμπιστοσύνη των εθνικών δικαστηρίων και των πολιτών προς το θεσμικό όργανο.

Το ενδεχόμενο αυτό αποκλίσεων οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο οργανώθηκε εξ αρχής για την εκδίκαση ευθειών προσφυγών, ασκούμενων από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, κράτη μέλη ή θεσμικά όργανα της Ένωσης και όχι για την εξέταση προδικαστικών παραπομπών από τα εθνικά δικαστήρια. Οι δύο αυτές κατηγορίες υποθέσεων διαφέρουν όμως θεμελιωδώς ως προς τον τρόπο εκδικάσεώς τους, δεδομένου ότι οι προδικαστικές παραπομπές χαρακτηρίζονται από μεγάλο αριθμό μετεχόντων στη διαδικασία και από τη χρήση όλων των επίσημων γλωσσών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Επιπλέον, το κύρος των προδικαστικών αποφάσεων του Δικαστηρίου στηρίζεται μεταξύ άλλων και στο γεγονός ότι κάθε υπόθεση εξετάζεται από όλους τους δικαστές και τους γενικούς εισαγγελείς προτού παραπεμφθεί, ανάλογα με τη δυσκολία της, στον κατάλληλο δικαστικό σχηματισμό.

Οι συντάκτες των Συνθηκών προέβλεψαν βεβαίως ορισμένες εγγυήσεις. Το άρθρο 256, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει κατ' αρχάς τη δυνατότητα του Γενικού Δικαστηρίου να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του να εκδικάσει ορισμένη υπόθεση, αν κρίνει ότι αυτή συνεπάγεται την έκδοση αποφάσεως επί ζητήματος αρχής, η οποία ενδέχεται να θίξει την ενότητα ή τη συνοχή του δικαίου της

¹² Αυτό ισχύει, παραδείγματος χάριν, για πολλές προδικαστικές παραπομπές στον τομέα της φορολογίας. Δεν είναι ασυνήθιστο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία συγκεκριμένων διατάξεων της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕΕΕ L 347 της 11ης Δεκεμβρίου 2006, σ. 1), ή της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ, την οποία η πρώτη κατάργησε, να περιλαμβάνουν ερωτήματα που αφορούν θεμελιώδεις έννοιες όπως η κατάχρηση δικαιώματος. Μπορεί να γίνει ενδεικτικώς αναφορά στην υπόθεση [Åkerberg Fransson](#) (C-617/10, EU:C:2013:105), η οποία ήταν μεν κατά βάση υπόθεση σχετική με τον φόρο προστιθέμενης αξίας, αλλά επί της οποίας το Δικαστήριο εξέδωσε τελικά μία απόφαση επί ζητήματος αρχής σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένωσης. Το άρθρο αυτό προβλέπει επίσης διαδικασία «επανεξετάσεως», η οποία συνίσταται στη δυνατότητα του Δικαστηρίου να επανεξετάζει τις αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο επί προδικαστικών ζητημάτων, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπει ο Οργανισμός. Εντούτοις, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να ανακύψουν ορισμένες δυσχέρειες.

Ειδικότερα, δεν αποκλείεται η υπόθεση να παραπεμφθεί στο Δικαστήριο σε σχετικά προχωρημένο στάδιο της διαδικασίας, όταν θα έχει αποκαλυφθεί πλήρως η πολυπλοκότητά της –ή οι συνταγματικής φύσεως πτυχές της– με αποτέλεσμα την αναπόφευκτη σημαντική επιμήκυνση της διάρκειας της διαδικασίας λόγω της διαδοχικής εξετάσεως της υποθέσεως από δύο δικαιοδοτικά όργανα. Ως εκ τούτου, η επιμήκυνση αυτή θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια τα εθνικά δικαστήρια να διστάζουν να υποβάλουν αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Γενικό Δικαστήριο, ακόμη και αν αντιμετωπίζουν πραγματικό πρόβλημα ερμηνείας ή κύρους του δικαίου της Ένωσης. Η προβλεπόμενη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου αποτελεί για τον εθνικό δικαστή ουσιώδες στοιχείο, δεδομένου ότι η διαδικασία επί της προδικαστικής παραπομπής έρχεται να προστεθεί στη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Ούτε η επανεξέταση από το Δικαστήριο των τυχόν προδικαστικών αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να θεραπεύσει τα μειονεκτήματα της μεταβίβασης αρμοδιότητας. Παρά τις βελτιώσεις που επέφερε στη διεξαγωγή της διαδικασίας επανεξετάσεως ο νέος κανονισμός διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος άρχισε να ισχύει την 1η Νοεμβρίου 2012, υπενθυμίζεται ότι για την επανεξέταση ισχύουν πολύ αυστηρές προϋποθέσεις, αφού η διαδικασία αυτή μπορεί να τύχει εφαρμογής, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τον Οργανισμό, μόνον εφόσον υφίσταται «σοβαρός κίνδυνος να θιγεί η ενότητα ή η συνοχή του δικαίου της Ένωσης». Ως εκ τούτου, η διαδικασία επανεξετάσεως δεν αντιμετωπίζει αποτελεσματικά το ενδεχόμενο νομολογιακών αποκλίσεων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, εκτός αν αλλοιωθεί πλήρως η λειτουργία της και επανεξετάζονται όλες οι προδικαστικές αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου –μια τέτοια όμως προσέγγιση θα εξουδετέρωνε εντελώς τα πιθανά οφέλη από τη μεταβίβαση στο Γενικό Δικαστήριο μέρους της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων τόσο όσον αφορά την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου όσο και ως προς την αποτελεσματικότητα και τον χρόνο της εκδικάσεως των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως¹³.

¹³ Δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι προδικαστικές αποφάσεις παράγουν γενικό ερμηνευτικό δεδικασμένο, το οποίο ισχύει πέραν των ορίων της διαφοράς στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκε προδικαστικό ερώτημα στον δικαστή της Ένωσης.

Συμπέρασμα

Μολονότι για τους ανωτέρω προβληματισμούς υπάρχουν ενδεχομένως απαντήσεις, επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι τα τιθέμενα ζητήματα είναι θεμελιώδους σημασίας και ότι η θέσπιση κατάλληλων μηχανισμών προκειμένου η προδικαστική παραπομπή να διατηρήσει τον ρόλο της ως «ακρογωνιαίος λίθος» του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης είναι ιδιαίτερα λεπτό εγχείρημα.

Δεδομένου ότι οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως που υποβάλλονται στο Δικαστήριο εκδικάζονται ταχέως και δεν έχει υπάρξει ποτέ τόσο έντονος διάλογος με τα δικαστήρια των κρατών μελών όσο σήμερα, δεν φαίνεται στο παρόν στάδιο σκόπιμη η μεταβίβαση στο Γενικό Δικαστήριο αρμοδιοτήτων που αφορούν τις αιτήσεις αυτές. Αυτό ισχύει, κατά μείζονα λόγο, στην παρούσα συγκυρία η οποία χαρακτηρίζεται από αύξηση του αριθμού των υποθέσεων που υποβάλλονται στο Γενικό Δικαστήριο και από την ανάγκη αναδιοργάνωσης του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου και προσαρμογής των μεθόδων εργασίας του.

Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος, στο παρόν στάδιο, να προτείνει τροποποίηση του Οργανισμού του προκειμένου να μεταβιβαστεί στο Γενικό Δικαστήριο μέρος της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, την οποία ασκεί το Δικαστήριο.

Πρέπει όμως να γίνει η εξής ουσιώδης διευκρίνιση: με τα ανωτέρω δεν λαμβάνεται οριστική θέση επί του ζητήματος της κατανομής της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο εκτιμά εντούτοις ότι δεν μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεταβιβάσεως στο Γενικό Δικαστήριο μέρους της αρμοδιότητας αυτής προτού ληφθούν ορισμένα άλλα μέτρα.

Αφενός, το Δικαστήριο εξακολουθεί να παρακολουθεί με προσοχή την εξέλιξη του αριθμού των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως και τη χρονική διάρκεια που απαιτείται για την εκδίκασή τους. Δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο μεταβιβάσεως, σε μεταγενέστερο στάδιο, αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων σε ορισμένους συγκεκριμένους τομείς, εάν η αύξηση του αριθμού και της πολυπλοκότητας των υποβαλλόμενων στο Δικαστήριο αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως είναι τέτοια που η ορθή απονομή της δικαιοσύνης να την επιβάλλει. Στην περίπτωση αυτή, θα είναι αναγκαία η τροποποίηση των κανόνων διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου να ρυθμιστεί η εκδίκαση των υποθέσεων αυτών με κανόνες προσαρμοσμένους στη φύση και την ιδιαιτερότητα των προδικαστικών παραπομπών και να προληφθεί το προαναφερθέν ενδεχόμενο νομολογιακών αποκλίσεων.

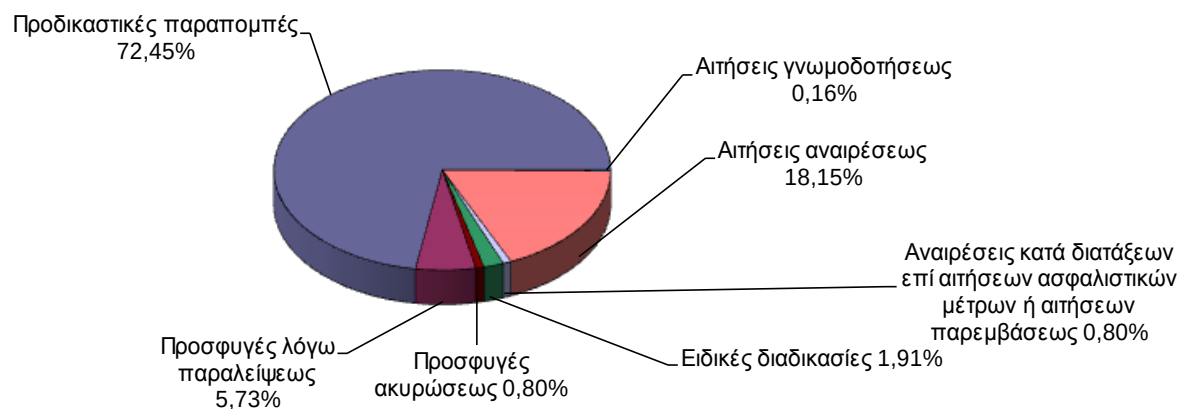
Αφετέρου, η συγκυρία που οδήγησε στη μεταρρύθμιση της δικαιοδοτικής δομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώθησε το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο να επανεξετάσουν όλες τις αρμοδιότητες που ασκούν επί του παρόντος για να εξακριβώσουν αν, ανεξαρτήτως

τυχόν τροποποιήσεως της κατανομής της αρμοδιότητας προς έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, μπορούν να γίνουν άλλες τροποποιήσεις στην μεταξύ τους κατανομή αρμοδιοτήτων, ιδίως όσον αφορά την εκδίκαση των ευθιών προσφυγών και, ως προς το Δικαστήριο, την εκδίκαση των αναιρέσεων. Ο προβληματισμός επί των ζητημάτων αυτών έχει προχωρήσει και θα οδηγήσει, κατά πάσα πιθανότητα το 2018, στη διατύπωση προτάσεων τόσο για την τροποποίηση του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και για την τροποποίηση των κανονισμών διαδικασίας των δύο δικαιοδοτικών οργάνων.

Συνημμένο: Πίνακας με στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις εισαχθείσες υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου και της 31ης Οκτωβρίου 2017

Εισαχθείσες υποθέσεις – Φύση των διαδικασιών (2017)

από 01/01/2017 έως 31/10/2017



Φύση των διαδικασιών	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Σύνολο
Προδικαστικές παραπομπές	36	43	43	44	85	52	46	42	28	36	455
Προσφυγές ακυρώσεως		1	1		1			1		1	5
Προσφυγές λόγω παραλείψεως		2	3	4	3	6	6	4	4	4	36
Αιτήσεις αναιρέσεως	12	12	8	16	11	9	12	13	18	3	114
Αναιρέσεις κατά διατάξεων επί αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων ή αιτήσεων παρεμβάσεως				2			1		2		5
Μερικό σύνολο	48	58	55	66	100	67	65	60	52	44	615
Αιτήσεις γνωμοδοτήσεως									1		1
Ειδικές διαδικασίες		1	2			4	3	2			12
Μερικό σύνολο		1	2			4	3	2	1		13
Γενικό σύνολο	48	59	57	66	100	71	68	62	53	44	628